

Statsminister Trygve Bratteli:

Norge og det nordiske samarbeide.

(Innlegg under Foreningen Nordens festaften i
Aalborg, onsdag 6. november 1974.)

Folk i Norden trenger ikke noen nærmere begrunnelse for hvorfor vi bør ha et bredt samarbeide mellom de nordiske land. Dette samarbeid fremtrer som noe selvfølgelig. Folk utenfor Norden har ved enkelte anledninger pekt på at vi i vår holdning til samarbeide oss imellom synes å gå den omvendte vei av hva som er vanlig for samarbeidet mellom nasjoner. Først er vi enige om at vi skal samarbeide, deretter finner vi ut hvor det er behov for det.

Dette ønsket om kontakt med hverandre er et grunnleggende trekk ved mennesker som står hverandre særlig nær. Har vi problemer, kontakter vi våre nærmeste for å søke råd og veiledning. Lykkes vi i vårt arbeide, snakker vi om det til våre venner. Ønsket om å bevare og utvikle videre kontakten i Norden ligger trygt forankret i språklig nærhet, i felles historie og kultur, i felles syn på demokrati og velferd og i beslektede livsholdninger.

Det nordiske samarbeide inneholder også et annet trekk som er viktig for utviklingen av de nordiske samfunn. Norden har aldri vært noen eks-

klusiv klubb og bør aldri bli det. Det enkelte land har hatt åpne grenser til den øvrige verden, Derfra har vi mottatt påvirkninger på vår økonomi, rettsoppfatning, politisk tenkning og våre kulturelle aktiviteter. Våre samfunnsformer har dype røtter i en felles europeisk kultur. Også det samarbeide vi har oss imellom, er en del av det europeiske samarbeidsmønster.

Samarbeidet i Norden og med verden for øvrig er ikke alternativer. De supplerer hverandre og gir gjensidig nye impulser til hverandre. Samarbeidet i Norden har gjort de største fremskritt når det har vært en del av et bredere europeisk eller internasjonalt samarbeide. Overfor den øvrige verden har Norden ikke fremstilt seg som en organisert gruppe med ett syn og én politikk. Den sterke tilknytning til den europeiske utvikling og flersidigheten i Nordens holdning utad vil også i fremtiden være en forutsetning for å utvikle samarbeidet i Norden videre.

Det er viktig å være klar over at de ulike tilknytningsformer som de enkelte nordiske land har med den øvrige verden, kan sette visse rammer for formen og innholdet av samarbeidet i Norden. Vi har valgt å løse vår sikkerhetspolitikk på ulik måte. Det har vært enighet om at disse spørsmål må hvert land drøfte og løse hver for seg utenom det samarbeid som de har organisert seg imellom. Vi har også ulike kontaktformer til

det bredere økonomiske samarbeide i Vest-Europa.

De ulike tilknytningsformer utad vil gjøre det nødvendig for det enkelte land at det nordiske samarbeide får former, et tidsskjema og et innhold som ikke står i strid med det enkelte lands interesser i et bredere samarbeid. Det kan her ligge visse bånd som må respekteres. Dette gjelder ikke bare bindinger av mer formell, juridisk art. De enkelte nordiske lands faktiske tilknytning til den øvrige verden kan på visse områder være sterkere enn den tilknytning de har seg imellom.

Dette gjelder den økonomiske tilknytning, slik den kommer til uttrykk i utenrikshandelen. Med det øvrige Vest-Europa har våre land halvparten av sin utenrikshandel, mens de har en fjerdedel innenfor Norden. To av landene har en betydningsfull samhandel med land utenom Vest-Europa: Finland med Sovjet og Island med USA. Alle tar de del i et felles vest-europeisk frihandels-system og må der tilpasse seg det felles konkurranse-system, konkurranseklima og utviklingstendensene. Sverige er i visse forhold en industriell stormakt. I svensk-eide bedrifter etablert i utlandet, er det sysselsatt like mange som i hele den norske industri.

Men vår medvirkning i det internasjonale samfunn har ikke hindret oss i å utvikle videre det nordiske samarbeide. Tvert imot har det vært slik at samarbeidet i Norden aldri før har vært så bredt

og resultatrikt og engasjert så mange mennesker som i vår tid, da det har vært knyttet til og mottatt impulser fra den virksomhet som vi har deltatt i med land utenom Norden.

Vi har i Norden vært mindre formelle i vårt samarbeide enn hva som er vanlig ellers i verden. Vi har ikke følt behovet for de kompliserte regelverk og de mannsterke organisasjoner. Dette er et uttrykk for gjensidig tillit, som gir større styrke til samarbeidet enn noen juridiske forpliktelser.

Våre samfunn er etter hvert blitt mer kompliserte. De saker som vi må ta oss av i fellesskap er blitt mange og spenner over mange ulike områder. Det har derfor vært nødvendig å sørge for en viss oversikt og systematikk i samarbeidet. Vi har fått en stab av nordiske tjenestemenn i egne sekretariater og et mer omfattende avtalefestet grunnlag for vår virksomhet. Denne staben av tjenestemenn tilrettelegger og forbereder det omfattende utredningsarbeide som stadig pågår i inter-nordiske utvalg og forskningsgrupper. De resultater som teller i det lange løp, er de som kommer ut av hverdagens jevne, systematiske og målbevisste arbeide.

Det utformes nå og det settes opp et felles nordisk budsjett for et utvalg av samarbeidsprosjekter. Dette gir en illustrasjon på i hvilken grad denne virksomheten gjelder vårt daglige liv og hvilken spennvidde samarbeidet har:

- NORDKOLT er et prosjekt som skal gi oss veiledning i valget av fremtidens kollektive trafikksystemer, tilpasset de nordiske byområder og våre miljøkrav. Det skal være avsluttet ved årsskiftet 1976/77.
- Den nordiske miljøvernkonvensjon som ble undertegnet i Stockholm 19. februar i år, gir grunnlaget for nye tiltak på dette område. Hovedprinsippene i denne er at nabolandenes miljøinteresser skal likestilles med virksomhetslandets interesser i spørsmål om det skal gis tillatelse til miljøskadelig virksomhet. Andre lands borgere som blir berørt av miljøskader fra slik virksomhet, kan fremme sin sak overfor virksomhetslandets domstoler og myndigheter. En rekke fellesprosjekter er under utforming: en regional tilknytning til et internasjonalt overvåknings-system for luftforurensning i Europa, miljøvernutdanning, avfallsbehandling, kartlegging av miljøutsatte dyr og vekster, bevaring av visse naturtyper, landskapsanalyser og løsningen av forurensningsproblemene i Østersjøen og i stredene mellom de nordiske land.

- I bygg og anlegg forsøker en å komme fram til ensartede byggebestemmelser, målenheter og standardkrav. Et samarbeide i byggebransjen og i handelen med byggeartikler vil for Norge kunne bli særlig viktig i tiden fremover, siden vi i denne bransjen venter stor knapphet på arbeidskraft og press på de materielle ressurser.
- Nordkalottens næringsliv og utviklingsmuligheter er under utredning.
- Vi har prosjekter for nøyaktige målinger av temperatur, lys, materiale, elektrisitet.
- I forbrukerpolitikken har vi undersøkelser av varekvaliteter, skaderapportssystemer og opplæring i forbrukerspørsmål.

Disse eksempler er bare en del av de mange innenfor økonomi, sosialpolitikk, lovgivningsarbeide og kulturpolitikk som man til daglig ikke hører så meget til, men som er blitt en del av det enkelte lands politiske virksomhet.

Folk i Norden og i andre deler av verden står overfor enkelte grunnleggende spørsmål som avgjørende vil bestemme menneskenes videre livsvilkår og utviklingsmuligheter. Dette gjelder spenningen mellom folketilvekst og mulighetene for å produsere

mer mat, de miljøforstyrrelser som følger høyt folketall og industriell utvikling, spørsmål om økonomisk utvikling og større materiell likestilling mellom folkene; om frihet, rettssikkerhet og fred. Alle disse spørsmål henger sammen. Det som blir løsningen på dem, vil i avgjørende grad bli bestemt av et samarbeide mellom nasjonene eller mangelen på et samarbeide. Ingen nasjon kan bygge opp et vern omkring seg overfor utviklingen i det internasjonale samfunn. Dette gjelder uansett hvor sterkt det enkelte land står isolert sett med hensyn til materielle ressurser, kunnskaper, organisasjonstalent og tilpasnings-evne.

Heller ikke de nordiske folk kan bygge opp sine egne samfunn i skjermet isolasjon mot det som skjer i verden omkring. Norden kan heller ikke virke avgjørende inn på utviklingen i verden. Våre samlede folketall utgjør ikke mer enn hva verdens folketall vokser med i løpet av 3 måneder. Våre økonomier utgjør samlet 2 1/2 % av den industrialiserte verdens økonomier. Allikevel kan de små nasjoner komme til å spille en vesentlig større rolle i den internasjonale utvikling enn det som svarer til deres tallmessige posisjon i verden. Vi ser sterke tendenser til at stormaktenes ene-dominans er forbi. Men vi ser også tendenser til nasjonalisme og egenrådighet hos små og mellomstore nasjoner som er blitt bevisst sin egen selvstendighet og det spil-

lerom som avspenningen og balansen mellom stormaktene gir dem.

Verden befinner seg nå under meget vanskelige forhold med knapphet på mat og andre ressurser, inflasjon og økonomiske kriser som følge av en ny energisituasjon. Det er da en spesiell oppgave og et ansvar også, for de nordiske land å utvikle seg imellom og med andre land et samarbeide som er inspirert av internasjonal solidaritet, moderasjon i egeninteresser og forståelse for andres ønsker og behov. Andre land ser på Norden som fredsbevarende velferdsstater, hvor sosial likhet og menneskelig likeverd er ført langt fram. Dette gir Norden en god utgangsstilling for å vinne internasjonal tillit og øve innflytelse gjennom argumentasjon, forhandlinger og egne holdninger. Vi bør leve opp til det bilde som store deler av den øvrige verden har dannet seg av Norden og utnytte de muligheter dette gir til å påvirke vår egen og verdens fremtid.